

Lægger dit klasserum op til 'bro-bonding' eller faglig deltagelse?

Har du tjekket dine blinde vinkler i dag? Og har du kastet et blik på klasserummets møbler og indretning – og på, hvordan du agerer i det? Det kan være en god idé, hvis du vil fremme drengenes deltagelse og ikke gøre pigerne endnu mere passive, lyder det fra professor **Dorthe Staunæs** og postdoc **Jette Sandager**, der har nærstuderet drengenes energi og aktivitet i klasseværelset.

Af **Eva Frydensberg Holm**

De klasker computerskærmene ned igen og igen. De rækker fingeren op, selv om de egentlig ikke har noget at sige. Eller de lader kontorstolen med hjul på tage dem en tur tværs igennem klasseværelset i høj fart.

"I kontrast til de fleste af pigerne var de fleste af drengene i konstant aktivitet," fortæller Jette Sandager, post doc på DPU, Aarhus Universitet.

Hun har lavet over 45 timers klasseobservationer i ni 9. klasser i forskellige danske grundskoler. Lige nu er hun sammen med Dorthe Staunæs, professor på DPU, Aarhus Universitet, i gang med at analysere materialet. Det foregår som en del af det europæiske projekt Gender Empowerment Through Politics in the Classroom (G-EPIC).

Egentlig var det meningen, at fokus skulle være på pigernes aktivitet i forhold til politiske diskussioner. Interviews, der blev lavet som en del af projektet, pegede nemlig

på, at mange piger var bange for at deltage i de diskussioner. Men videoobservationerne fik de to forskere til at flytte fokus hen på drengene.

"Vores observationer viste, at pigerne var ret passive sammenlignet med drengene, og de udtrykte også selv, at de syntes, det var akavet, og nogle gange ubehageligt at være aktive i timer, der handlede om politik og samfund. Pigerne forklarede, at de var bange for at sige noget forkert, og bange for at sige noget, som andre – primært drenge >

”Hvor pigerne reagerede med passivitet, var drengenes reaktion snarere en slags kropslig respons på angsten for at falde ved siden af eller ikke at leve op til lærernes og andre elevers forventninger.”

Jette Sandager

– ville reagere på med grin eller tilråb. Deres frygt var særlig stor i forbindelse med politik og samfund, fordi der ikke er noget ’rigtigt’ svar, og dermed syntes risikoen for at blive grinet af større,” forklarer Jette Sandager og fortsætter:

”Det stod i kontrast til drengenes aktive adfærd. Men da vi dykkede ned i materialet, kunne vi se, at den aktive adfærd blandt drengene måske ikke var lig med, at de ikke følte ubehag,” siger hun og forklarer, at de kunne spore oplevelserne af akavethed og ubehag på tværs af køn, men at det blev håndteret på forskellige måder. Også internt i gruppen af drenge.

”Hvor pigerne reagerede med passivitet, var drengenes reaktion snarere en slags kropslig respons på angsten for at falde ved siden af eller ikke at leve op til lærernes og andre elevers forventninger,” siger Jette Sandager og fortæller, at nogle af drengene sad med hånden oppe hele tiden, selvom de ikke havde noget at sige, andre slog en tennisbold ned i jorden igen og igen og kastede den så pludseligt tværs igennem klasseværelset.

”Andre igen lod et papirfly flyve gennem klasseværelset eller rullede frem og tilbage på deres kontorstol for så pludseligt at rulle tværs gennem rummet. Og endelig var der dem, som lå henslængt hen over bordet med hættetrøjen trukket godt hen over ørerne,” fortæller Jette Sandager.

Handlinger og indretning hænger sammen

De to forskere er lige nu ved at sætte begreber på de mest typiske måder, de så drengene deltage i undervisningen på, og har foreløbig udpeget fire ’strategier’: At

’slacke’, altså forholde sig til undervisningen med venstre hånd, at underholde, at provokere eller at være tavs og ikke tilstedeværende.

Gender Empowerment Through Politics in the Classroom

Gender Empowerment Through Politics in the Classroom (G-EPIC) er et europæisk forskningsprojekt, som er finansieret af Europa-Kommissionen. Målet er at identificere undervisning, som understøtter elevernes udvikling af egne politiske holdninger og samfundsmæssige engagement. Forskningen foregår i Belgien, Tjekkiet, Danmark, Tyskland, Spanien og Storbritannien.

Læs mere på projektets hjemmeside: www.g-epic.eu

For de to forskere er det særligt interessant, at drengenes aktiviteter alle hænger sammen med klasserummets indretning og materialitet, blandt andet borde og stole:

”Vi kunne simpelthen se, at der var en akse – en slags usynlig linje – på tværs af klasserummet, som lærerne sjældent overskred. Men nogle af drengene kunne sidde i den ene ende og så pludselig drøne på kontorstolen hen over den her akse og tilbage igen. Der var noget uro og noget indestængt energi, måske pga. kedsomhed, som man holdt inde, og så lige pludselig

kom det til udtryk ved, at man drøned igennem klasseværelset – eller kastede en bold – og på den måde søgte kontakt eller forsøgte at skabe en anden situation,” siger Dorthe Staunæs og tilføjer:

”Nogle vil selvfølgelig sige, at det er typiske ’pubertetskroppe’ eller maskulin energi, men noget af uroen, vurderer vi, er motiveret af og spiller sammen med klasserummets indretning og med elevgruppens og underviserens måde at håndtere det på,” siger Dorthe Staunæs.

’Vi laver jo bare sjov’

I forlængelse af observationerne interviewede Jette Sandager både pigerne og drengene i 9. klasserne for at blive klogere på, hvorfor de agerede, som de gjorde.

Mens pigerne gav udtryk for, at de var enormt bange for at sige noget forkert, sagde drengene typisk: ’Jeg er da ligeglad med, hvad de andre synes. Vi laver jo bare sjov og har det skægt.’

”Det, de havde gang i, var altså en – for dem – vigtig ’bro-bonding’,” siger Dorthe Staunæs og peger på, at faglighed særligt for drenge og mænd ofte ikke blot handler om sagen, men også om, at de kan med hinanden. Det er, ifølge Dorthe Staunæs, noget, man også har set i anden forskning.

”På den måde kan man sige, at drenge gennem deres kropslige aktivitet i klasseværelset faktisk er i gang med at lære noget. De bliver skolet til fremtiden, men på en anden måde, end vi umiddelbart tænker. Og det er måske fint nok,” siger hun, men fremhæver, at udfordringen er, at en del piger – og nogle af drengene – bliver endnu mere passive, når drengegruppens dynamik bliver meget dominerende.

”Elever, som i forvejen er bange for at deltage, bliver endnu mere ængstelige og nervøse for at lave fejl eller gøre noget akavet. På den måde opstår der en uheldig dynamik,” siger Dorthe Staunæs.

De to forskere håber, at de foreløbige analyser af deres observationer kan bidrage til at udvide opfattelsen af, hvad der motiverer til deltagelse i klasserummet. At ikke blot indholdet af undervisningen styrer elevernes motivation og deltagelse, men i høj grad også rummets indretning og materialitet.

”Som lærer fokuserer man ofte på indholdet. Det var også det, lærerne svarede, når vi spurgte dem, hvordan de motiverer

eleverne til at deltage. Undervisningen skal interessere dem. Og det skal den også. Men deltagelsen handler også om kroppenes velbefindende. Om kroppe, der er for store; om kroppe, der har masser af energi, om kroppe, der gerne vil være tæt på andre kroppe eller udfordrer andre kroppe. Og her spiller klasserummets materialitet en stor rolle. Når man sidder på en kontorstol med hjul, så kalder den på, at man drejer og kører rundt – eller tager en tur på tværs af rummet,” siger Dorthe Staunæs og fortsætter:

”Hvis man i stedet stod ved et hævesænkkebord, ville noget af energien blive brugt på at holde sig stående, og trangen til at rulle ud af den nævnte akse ville måske mindskes. Pointen er ikke, at alle kontorstole skal afskaffes, men at man som underviser skal have øje på og undersøge, hvad møblerne og indretningen giver anledning til – og hvordan de skaber drenge- og pigefællesskaber i forskellige varianter,” siger hun.

”Vi kunne se, at læreren simpelthen vendte ansigtet væk fra for eksempel den øverste venstre side af klasserummet og konsekvent kiggede til højre eller lige ud.”

Dorthe Staunæs

Analysér dit klasserum

Hvad end man er lærer i gymnasiet eller i grundskolen, opfordrer Jette Sandager og Dorthe Staunæs til, at man analyserer sit klasserum som en medskaber af kønnet adfærd. At man kigger på, hvordan arkitektur, møbler og opstillinger giver mulighed for uro-akser og urocentre.

”Hvordan bliver de kønnede? Og hvordan kan man ændre på opstillinger og brug af bord, stole, reoler, tavler? Hvis man ikke kan komme af med dem, kan man så bruge dem på en anden måde? Kan man udskifte sammenklappelige pc’ere, bolde og papirfly med en professorterning eller rosenkrans, eller andet man kan dimse med og samtidig holde fokus,” foreslår Dorthe Staunæs og peger på en anden problematik, der fremgår af deres observationer. Nemlig at læreren screener af for nogle elever.

”Vi kunne se, at læreren simpelthen vendte ansigtet væk fra for eksempel den øverste venstre side af klasserummet og konsekvent kiggede til højre eller lige ud. På den måde screenede læreren de samme elever af gang på gang. Selvom det kan være tilfældigt eller en dårlig vane, kan det signalere: ’Jeg kan ikke rigtigt genkende, det du har gang i, og jeg er i gang med at levere en besked herovre,’” siger Dorthe Staunæs og forklarer, at screeningen væk fra bestemte områder, betød, at der blev opkoblet mere og mere energi bestemte steder i klasserummet, som til sidst tippede over.

”Og så røg der igen en bold gennem lokalet,” konstaterer Dorthe Staunæs og fortæller, at en del af lærerne også var meget koncentrerede om computeren, der var placeret, så de vendte ryggen til eleverne.

Hun opfordrer på baggrund af observationerne til, at man som lærer arbejder

med sine døde vinkler og screeninger i helt konkret forstand og ser på, om de er med til at skabe kønnede aktivitetsformer, der ikke er hensigtsmæssige. Hun opfordrer også til at træde hen over den såkaldte akse i rummet og dermed komme ned i den anden ende af rummet og mærke, hvad der er på færde der.

For Dorthe Staunæs er der som sådan ikke noget nyt i, at der er forskel på henholdsvis piger og drenge deltagelse i undervisningen.

”Det ligner noget, jeg har set før,” siger hun og fremhæver, at det interessante spørgsmål er, om vi ved at fokusere på indretning og materialitet kan blive bedre til at orkestrere energien.

”Kan vi på den måde motivere flere drenge og piger til at deltage på en produktiv måde i undervisningen? Hvordan kan vi ved at bruge klasserummets indretning og ting skabe mere produktive akser og energimønstre i klasserummet? Det håber vi at have endnu flere bud på, når projektet slutter i 2026,” siger hun. ●

Jette Sandager er post doc på DPU, Aarhus Universitet, hvor hun blandt andet har med et særligt fokus på styringen af kønnede uddannelsesinteresser.

Dorthe Staunæs er professor på DPU, Aarhus Universitet

Læs mere på gymnasieforskning.dk

📖 Diversitet som stemningsarbejde: Interview med Manté Vertelyt